

Tellen en vertellen!

Opzet onderzoeksprogramma 2012-2014
Sportservice Haarlemmermeer

in opdracht van Sportservice Haarlemmermeer

Dorine Collard
Remco Hoekman

© Mulier Instituut
Utrecht, april 2012

*Mulier Instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek*

*Postbus 85445
3508 AK Utrecht*

*t 030-7210220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Doelstelling en onderzoeksvragen	5
1.3	Leeswijzer	6
2.	Beleidscontext	7
2.1	Sportbeleid in Haarlemmermeer	7
2.2	‘Plannen van Actie’ Sportservice Haarlemmermeer	8
2.2.1	Sport in de wijk	8
2.2.2	Sport & School	9
2.2.3	Verenigingsondersteuning	9
2.3	Aansluiting op ‘Programma van Eisen’	9
3.	Monitoring en evaluatie	11
3.1	Indicatoren	11
3.1.1	Indicatoren ‘Programma van Eisen’	12
3.1.2	Indicatoren ‘Plannen van Actie’	12
3.1.3	Meetbaarheid van indicatoren	14
3.2	Registratie (input- en output-indicatoren)	15
3.3	Procesbeschrijving (throughput-indicatoren)	15
3.4	Effectmetingen (outcome-indicatoren)	16
3.5	Conclusies en aanbevelingen	17
4.	Onderzoeksprogramma 2012-2014	21
4.1	Registratie	21
4.2	Procesbeschrijving	21
4.3	Effectmeting	21
4.3.1	Verenigingsmonitor	22
4.3.2	Combinatiefuncties	23
4.3.3	Buurtscan	24
4.3.4	SportersMonitor - Richtlijn Sportdeelname Onderzoek	24
	Bijlage 1: Output-indicatoren PvA per programma	25

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Om meer inwoners van Haarlemmermeer aan het bewegen en sporten te krijgen voert Sportservice Haarlemmermeer, in opdracht van de gemeente Haarlemmermeer, projecten en activiteiten uit. De activiteiten die Sportservice Haarlemmermeer uitvoert zijn beschreven in de 'Plannen van Actie'. Deze plannen zijn door Sportservice opgesteld naar aanleiding van de sportnota *'Sport in een beweeglijk perspectief'* van de gemeente Haarlemmermeer. Sportservice onderscheidt drie programma's, te weten 'Sport in de Wijk', 'Sport & School' en 'Verenigingsondersteuning'. Hiernaast ondersteunt Sportservice het Sportloket en hebben de combinatiefuncties een plek gekregen binnen de genoemde programma's.

Vanaf 2012 stelt de gemeente jaarlijks een 'Programma van Eisen' op. Hierin worden afspraken opgetekend met betrekking tot de verwachte prestaties van Sportservice voor het komende subsidiejaar. Om aan te kunnen tonen dat Sportservice heeft voldaan aan de prestatieafspraken is goede monitoring en evaluatie noodzakelijk. In dit kader heeft Sportservice het Mulier Instituut opdracht gegeven eerst kritisch te kijken naar de huidige monitoring en evaluatie, en vervolgens een modulair onderzoeksprogramma te ontwikkelen voor de periode 2012-2014. Met dit programma moet Sportservice in staat zijn zich te verantwoorden voor de geleverde prestaties gebaseerd op de afspraken uit het 'Programma van Eisen'.

De parameters voor het onderzoeksprogramma moeten worden ontleend aan de 'Plannen van Actie' die Sportservice heeft opgesteld voor de programma's 'Sport in de Wijk', 'Sport & School' en 'Verenigingsondersteuning' en de toekomstvisie van Sportservice met betrekking tot monitoring en evaluatie. Meer specifiek wordt beoogd dat het onderzoeksprogramma een beschrijving geeft van te hanteren onderzoeksmethoden, frequentie van monitoring en evaluatie en eventueel de benodigde aanvullende financiering om de voorgestelde monitoring en evaluatie uit te voeren

1.2 Doelstelling en onderzoeksvragen

Het doel van deze studie is om te komen tot een onderzoeksprogramma voor Sportservice Haarlemmermeer, waarmee in kaart kan worden gebracht of er voldaan wordt aan door de gemeente gestelde eisen en aan gemaakte afspraken. Door gebruik te maken van dit controlemiddel kan Sportservice de rol van opdrachtnemer en contractpartner zo goed mogelijk vervullen.

Om tot een onderzoeksprogramma te komen is het ten eerste van belang om te inventariseren wat de activiteiten zijn die door Sportservice worden uitgevoerd, welke indicatoren hieraan gekoppeld zijn en hoe de 'Plannen van Actie' zich verhouden tot het 'Programma van Eisen' dat door de gemeente is opgesteld. Vervolgens is het van belang om het minimale niveau van monitoring en evaluatie te bepalen en te kijken welke monitoring en evaluatie aanvullend op de minimale verplichtingen van meerwaarde kan zijn.

Hieruit volgend zijn de volgende onderzoeksvragen geformuleerd:

1. Sluiten de indicatoren in de ‘Plannen van Actie’ van Sportservice aan op de indicatoren benoemd door de gemeente in het ‘Programma van Eisen’ en zijn deze indicatoren goed meetbaar?
2. Hoe kan Sportservice de monitoring en evaluatie in de eigen werkwijze integreren zodat er op een juiste wijze verantwoording aan de gemeente kan worden afgelegd over de uitgevoerde werkzaamheden en zodat inzichtelijk is in hoeverre is voldaan aan de eisen die door de gemeente zijn gesteld?
3. Welke monitoring en evaluatie, die van meerwaarde is voor de gemeente Haarlemmermeer of voor de werkzaamheden van Sportservice, kan Sportservice aanvullend uitvoeren?

1.3 Leeswijzer

Deze rapportage bevat vier hoofdstukken. In hoofdstuk twee van het rapport wordt de beleidscontext geschetst en ingegaan op de inhoud van de ‘Plannen van Actie’ en de aansluiting van de ‘Plannen van Actie’ op het ‘Programma van Eisen’. Vervolgens wordt in hoofdstuk drie de huidige monitoring en evaluatie van Sportservice beschreven en mogelijke verbeteringen en aanvullingen hierop, waarbij de indicatoren uit de ‘Plannen van Actie’ als vertrekpunt dienen. In het laatste hoofdstuk wordt het onderzoeksprogramma 2012-2014 uitgeschreven en wordt er inzicht gegeven in eventueel benodigde aanvullende financiering voor de uitvoering van het onderzoeksprogramma.

2. Beleidscontext

Leidend bij het ontwikkelen van het onderzoeksprogramma zijn de ‘Plannen van Actie’, opgesteld door Sportservice Haarlemmermeer. Om te komen tot een goed onderzoeksprogramma is het echter ook van belang om de achterliggende documenten van de ‘Plannen van Actie’ in ogenschouw te nemen en overzicht te hebben van de context waarbinnen Sportservice opereert. Daarom wordt in de volgende paragraaf ingegaan op het bestaande sportbeleid in gemeente Haarlemmermeer. Aansluitend is in paragraaf 2.2 aandacht voor de ‘Plannen van Actie’. In de slotparagraaf wordt gekeken in hoeverre de ‘Plannen van Actie’ aansluiten bij het ‘Programma van Eisen’ om te kunnen bepalen of de activiteiten van Sportservice overeenkomen met hetgeen de gemeente van Sportservice verwacht.

2.1 Sportbeleid in Haarlemmermeer

De sportnota 2009-2012 van de gemeente Haarlemmermeer, genaamd ‘*Sport in een beweeglijk perspectief*’, laat zien dat ‘sport’ in een breder kader geplaatst moet worden dan bijvoorbeeld alleen sporten in verenigingsverband. Eén van de centrale doelstellingen in deze sportnota is om meer inwoners van de gemeente Haarlemmermeer aan het bewegen en sporten te krijgen met behulp van een integrale aanpak.

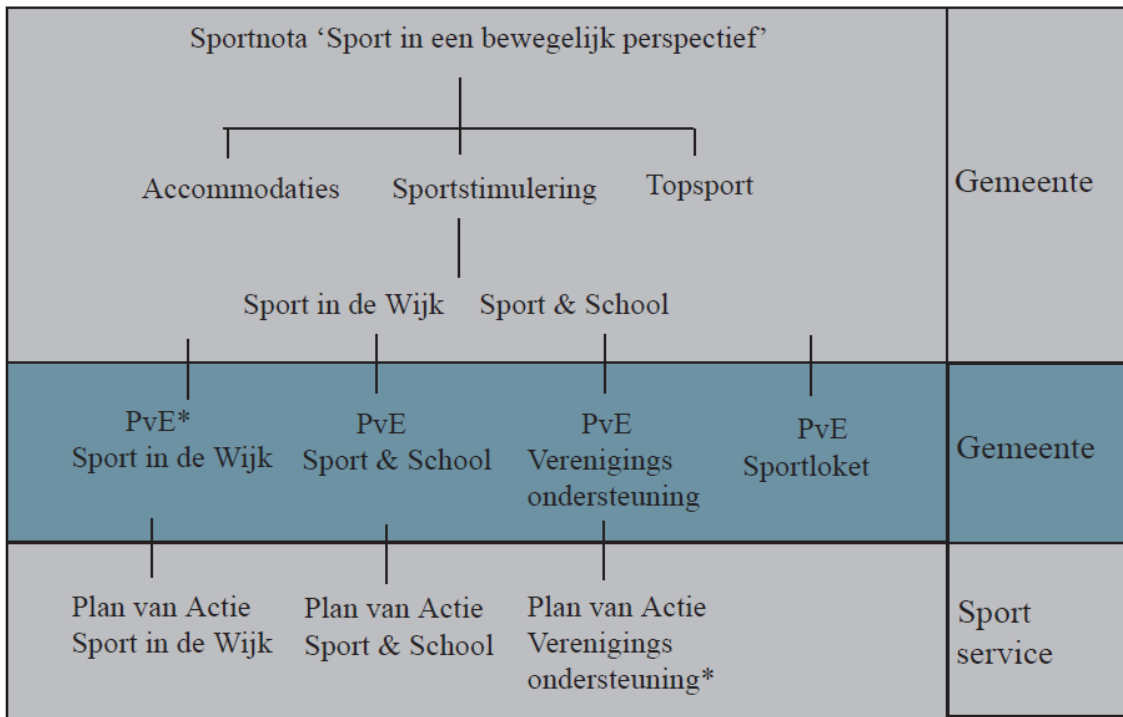
De ambities die voor de beleidsperiode 2009-2012 door de gemeente Haarlemmermeer zijn geformuleerd zijn:

- 70% van de volwassen inwoners (18+) doet aan sport.
- 50% van de 4-18 jarigen doet dagelijks aan sport of beweegt anderszins actief, waarvan 2 x per week tijdens het bewegingsonderwijs op school.
- Het realiseren van deze doelstellingen door een integrale aanpak vanuit verschillende sectoren en partijen.
- Het versterken van de organisatorische geledingen van sportverenigingen.
- Het creëren van een sportklimaat waarin topsport gestimuleerd en gefaciliteerd wordt.

Om sportdeelname te stimuleren worden er in de sportnota drie speerpunten benoemd: ‘Accommodaties’ (Haarlemmermeer groeit: sportvoorzieningen groeien mee!), ‘Sportstimulering’ (Versterken van de maatschappelijke waarde van sport en bewegen) en ‘Topsport’ (Topsport in Haarlemmermeer). De activiteiten van Sportservice Haarlemmermeer vallen voornamelijk binnen het speerpunt ‘Sportstimulering’. Dit speerpunt is door de gemeente geconcretiseerd in twee programma’s: ‘Sport in de Wijk’ en ‘Sport & School’. De notitie ‘*Bewegende programma’s, uitvoering ‘Sport in de Wijk’ en ‘Sport & School’*’ beschrijft de uitvoering van deze twee programma’s. Deze notitie heeft geen officiële status.

Om het in de sportnota verwoorde sportbeleid van de gemeente tot uitvoering te brengen heeft de Sportservice eigen ‘Plannen van Actie’ opgesteld voor de periode tot en met 2014. Gekoppeld aan deze ‘Plannen van Actie’ heeft de gemeente een ‘Programma van Eisen’ geschreven waarin wordt aangegeven wat de gemeente voor het komende subsidiejaar van Sportservice verwacht wat betreft de uitvoering van het sportbeleid. Figuur 2.1 geeft een schematisch overzicht van de relatie tussen de hiervoor genoemde documenten.

Figuur 2.1 Sportnota 'Sport in een bewegelijk perspectief'

* PvE = Programma van Eisen

* Sportservice heeft een belangrijke rol in het ondersteunen van verenigingen. Daarom heeft Sportservice onder andere een apart Plan van Actie voor Verenigingsondersteuning. Het sportloket speelt op alle terreinen (wijk, school, vereniging) een rol.

2.2 'Plannen van Actie' Sportservice Haarlemmermeer

De 'Plannen van Actie' beschrijven de plannen van Sportservice voor de komende jaren. Deze plannen zijn opgesteld voor de volgende drie programma's:

Programma 1: Sport in de wijk

Programma 2: Sport & school

Programma 3: Verenigingsondersteuning

Per programma zijn de visie, mogelijkheden, beoogde inzet en beoogde resultaten beschreven voor de periode tot en met 2014. Voor elk programma worden verschillende indicatoren benoemd waartoe de activiteiten die Sportservice uitvoert moeten leiden. In het volgende hoofdstuk wordt nader ingegaan op deze indicatoren.

Het Sportloket van Sportservice, door de gemeente eveneens aangeduid als domein, faciliteert en ondersteunt de drie bovengenoemde programma's.

2.2.1 Sport in de wijk

Het programma 'Sport in de wijk' heeft als uitgangspunt om zoveel mogelijk inwoners in hun eigen wijk aan het sporten en bewegen te krijgen. Het programma wordt voornamelijk uitgevoerd in drie prioriteitswijken: Graan voor Visch, Getsewoud en Rijsenhout. Er wordt ingezet op het organiseren en uitvoeren van beweeg- en sportactiviteiten in de wijk voor verschillende doelgroepen: jeugd van 4 tot 12 jaar, jongeren van 12 tot 18 jaar, volwassenen van

18 tot 55 jaar en ouderen van 55+. In de wijken worden door Sportservice sportvraag en sportaanbod bij elkaar gebracht. Hierin is ‘maatwerk per wijk’ het uitgangspunt.

2.2.2 Sport & School

Het programma ‘Sport & School’ heeft als doel sport bij kinderen te stimuleren. Scholen spelen hierbij een belangrijke rol. Binnen dit programma zet Sportservice in op het sportaanbod op en rond de school. Er wordt onderscheid gemaakt tussen primair, voortgezet, en speciaal onderwijs, waarbij de nadruk ligt op het primair en voortgezet onderwijs.

2.2.3 Verenigingsondersteuning

Binnen het programma ‘Verenigingsondersteuning’ vallen de activiteiten die erop gericht zijn om het beleid, de organisatie en het management binnen een vereniging optimaal te laten functioneren. Hieronder vallen projecten als combinatiefuncties (verenigingsgedeelte), informatiebijeenkomsten voor sportverenigingen in de gemeente Haarlemmermeer, advies aan verenigingen over invoering van het BTW-model indien er bijvoorbeeld nieuwbouw van de sportaccommodatie staat gepland en het opzetten van een klankbordgroep.

Sportservice richt zich daarmee op het functioneren als sportloket voor sportverenigingen, het in stand houden en ondersteunen van de sportvereniging in het uitvoeren van hun basisfunctie, het versterken en professionaliseren¹ van de sportvereniging. Tevens richt Sportservice zich op de ondersteuning van de vrijwilligers die de vereniging werkzaam zijn. Tot slot richt Sportservice zich op het ondersteunen van die verenigingen die zich maatschappelijk willen inzetten² en op het stimuleren van verenigingen om zich maatschappelijk in te zetten.

2.3 Aansluiting op ‘Programma van Eisen’

Het ‘Programma van Eisen’ 2012 is opgesteld door de gemeente Haarlemmermeer om te zorgen voor een effectieve sturing van maatschappelijke instellingen, zoals Sportservice. In dit programma wordt verwoord wat de gemeente in dat jaar van Sportservice vraagt en waar Sportservice op afgerekend zal worden. Per domein (Sport in de Wijk, Sport & School, Verenigingsondersteuning en het Sportloket) zijn door de gemeente activiteiten en prioriteiten benoemd. Ten behoeve van de afrekening en monitoring zijn prestatie-indicatoren (personele inzet) en informatie-indicatoren benoemd. In de jaarlijkse verantwoording van Sportservice aan de gemeente Haarlemmermeer dient in ieder geval gerapporteerd te worden op deze indicatoren. Hiermee vormen de prestatie- en informatie-indicatoren de kern voor het op te zetten

¹ Een professionele vereniging is een vereniging die haar organisatie op orde heeft, met volledige bezetting van bestuursfuncties en invulling van belangrijke kaderfuncties, die financieel gezond is met een sluitende begroting en een positief resultaat, die een stabiel ledenaantal heeft en die een actuele visie/begeleidingsplan heeft.

² Onder maatschappelijk inzetten wordt begrepen dat een vereniging iets extra's doet naast het zijn van een sportvereniging, zoals sportclinics op school of in de wijk geven, een schoolsporttoernooi organiseren of sportaanbod voor een nieuwe doelgroep ontwikkelen.

onderzoeksprogramma van Sportservice en is het essentieel dat de ‘Plannen van Actie’ van Sportservice goed aansluiten op het ‘Programma van Eisen’.

Een analyse van de aansluiting van de ‘Plannen van Actie’ op het ‘Programma van Eisen’ laat zien dat de activiteiten van Sportservice beschreven in de ‘Plannen van Actie’ aansluiten op het ‘Programma van Eisen’. Sportservice hoeft voor de verantwoording naar de gemeente alleen de voldoen aan het ‘Programma van Eisen’. De ‘Plannen van Actie’ van Sportservice zelf blijken ambitieuzer. Er moet wel opgemerkt worden dat het ‘Programma van Eisen’ spreekt over het Sportloket als apart domein, maar dat Sportservice hier geen apart ‘Plan van Actie’ voor heeft opgesteld. Vanwege de faciliterende en ondersteunende rol die het sportloket voor de drie andere domeinen heeft, levert de wijze waarop Sportservice het Sportloket nu heeft gepositioneerd geen problemen op in de verantwoording aan de gemeente. Voor het overige lijkt het ‘Programma van Eisen’ van de gemeente een afgeleide van de ‘Plannen van Actie’ van Sportservice, waarbij wel dient te worden opgemerkt dat de eerste minder uitgebreid is dan de laatste. Het is aan te raden om bij de monitoring en evaluatie de contractverplichtingen ten opzichte van de gemeente Haarlemmermeer (Programma van Eisen) als minimaal uitgangspunt te nemen. Sportservice heeft zich contractueel alleen verplicht om te voldoen aan de output-indicatoren per programma van het ‘Programma van Eisen’. Aanvullende doelen en indicatoren uit de eigen ‘Plannen van Actie’ van Sportservice kunnen als aanvullende mogelijkheden uitgewerkt worden in het onderzoeksprogramma.

3. Monitoring en evaluatie

De basis voor het onderzoeksprogramma wordt gevormd door de indicatoren waarop Sportservice door de gemeente wordt afgerekend. Daarnaast dient het onderzoeksprogramma de huidige monitoring en evaluatie van Sportservice als vertrekpunt te nemen. In dit hoofdstuk wordt stil gestaan bij de indicatoren die centraal dienen te staan in het onderzoeksprogramma en bij de monitoring en evaluatie die nodig zijn om over deze indicatoren verantwoording af te leggen. Bij monitoring en evaluatie kan er onderscheid gemaakt worden in drie elementen: registraties, procesbeschrijvingen en effectmetingen. In de laatste paragraaf van dit hoofdstuk wordt aangegeven in hoeverre de huidige monitoring en evaluatie voldoende zijn om verantwoording af te leggen aan de gemeente Haarlemmermeer en waar eventueel aanvullingen of aanpassingen vereist of gewenst zijn.

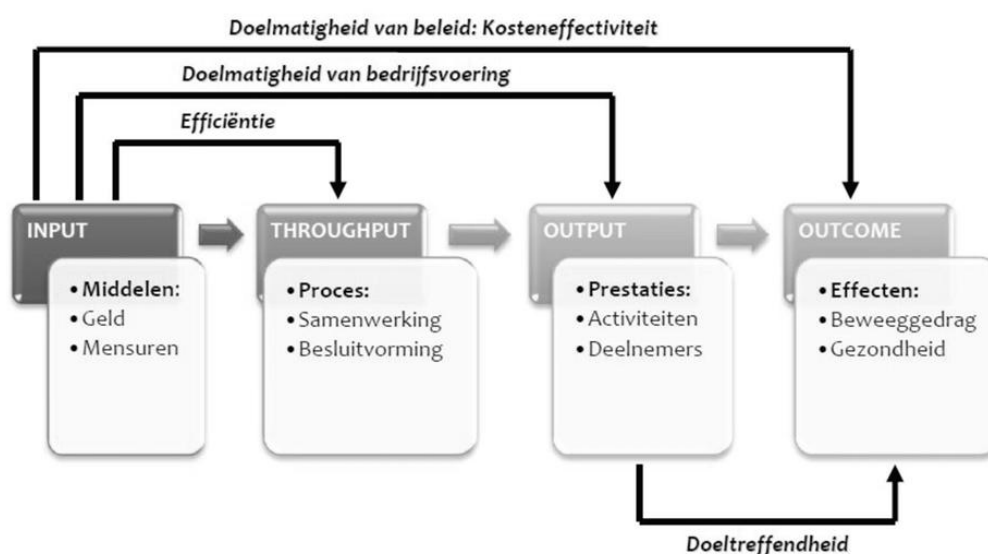
3.1 Indicatoren

Indicatoren vertalen doelstellingen en hebben als doel inzicht te geven in processen, prestaties (activiteiten) en effecten. Er is onderscheid te maken tussen verschillende indicatoren

- *Input*-indicatoren hebben betrekking op de *middelen* (geld, mankracht, materiaal) die worden ingezet om beleidsdoelstellingen te realiseren.
- *Throughput*-indicatoren hebben betrekking op de verzameling van activiteiten, of interne *werkprocessen*, die in de betrokken organisatie worden uitgevoerd
- *Output*-indicatoren brengen de *prestaties* in kaart, zoals het aantal activiteiten en deelnemers, tevredenheid van de deelnemers en het bereik van de activiteiten. Het gaat hier om prestaties die worden geleverd om beleidsdoelstellingen te realiseren.
- *Outcome*-indicatoren geven een beeld van de uitkomsten of maatschappelijke *effecten* die met het sportbeleid worden nagestreefd, bijvoorbeeld verbetering in het percentage jeugd en volwassenen dat aan sport doet en de gezondheid van de burgers.

Deze vier verschillende type indicatoren staan niet los van elkaar (zie figuur 3.1).

Figuur 3.1: Beleids- en beheerscyclus (VBTB-model van Ministerie van Financiën, 1998)

3.1.1 Indicatoren ‘Programma van Eisen’

In het ‘Programma van Eisen’ van de gemeente Haarlemmermeer vinden we niet alle hiervoor genoemde type indicatoren terug. De prestatie-indicatoren genoemd in het ‘Programma van Eisen’ hebben betrekking op de personele inzet en zijn niet nader gespecificeerd. Deze prestatie-indicatoren zijn vooral gericht op geld en mankracht en behoren hiermee tot het type input-indicatoren. De door de gemeente genoemde informatie-indicatoren zijn meer gespecificeerd en gaan in op bijvoorbeeld het aantal bereikte doelgroepen, het aantal georganiseerde activiteiten en het aantal geadviseerde verenigingen. De informatie-indicatoren zijn vooral gericht op activiteiten en deelnemers en behoren daarmee tot het type output-indicatoren. Gelet op het ‘Programma van Eisen’ ligt het zwaartepunt van de monitoring en evaluatie voor Sportservice om verantwoording aan de gemeente af te kunnen leggen bij input- en outputindicatoren.

3.1.2 Indicatoren ‘Plannen van Actie’

In het onderstaande wordt per ‘Plan van Actie’ ingegaan op de erin benoemde indicatoren, waarbij eveneens aandacht is voor het type indicator.

Sport in de Wijk

In het ‘Plan van Actie’ van het programma ‘Sport in de Wijk’ staan dertien indicatoren waartoe de gekozen aanpak van Sportservice moet leiden. De verschillende indicatoren, te weten throughput, output en outcome, lopen hierbij door elkaar. De indicatoren gaan in op procesmatige afspraken (throughput) maar ook op outcome en output zoals ‘Jongeren hebben kennis gemaakt met verschillende sporten’ en ‘Een duidelijk inzicht in het aantal activiteiten die worden gerealiseerd’. De dertien indicatoren die in het ‘Plan van Actie’ zijn verwoord staan hieronder beschreven.

1. Duidelijke afspraken tussen gemeente Haarlemmermeer en Sportservice, waarbij minimaal 80% van de gestelde resultaten wordt gerealiseerd. **(Throughput)**
2. Laagdrempelige activiteiten waaraan alle doelgroepen kunnen deelnemen en die voldoende bekendheid hebben in de wijk. **(Output)**
3. Maatwerk per wijk. Wijkgegevens en sportbehoeften van bewoners zijn inzichtelijk en activiteiten worden hierop afgestemd. **(Throughput)**
4. Een duidelijk inzicht in (het aantal) activiteiten die jaarlijks worden gerealiseerd en ook jaarlijks na evaluatie kunnen worden bijgesteld. **(Output)**
5. De gemeente Haarlemmermeer behoudt de regie om vastgesteld beleid door Sportservice daadwerkelijk te laten realiseren. **(Throughput)**
6. In de wijken Graan voor Visch, Overbos/Bornholm is een buurtsportvereniging opgericht, die een belangrijke maatschappelijke functie heeft binnen de wijk en een doorstroomfunctie heeft naar andere sportverenigingen in de omgeving. **(Output)**
7. Meer inwoners sporten en bewegen in de wijken waar sportbuurtwerk actief is. **(Outcome)**
8. Meer bewoners zijn actief betrokken bij het vergroten van de leefbaarheid van de wijk door sport en bewegen. **(Outcome)**
9. Verbetering van doorstroming naar sportverenigingen. Sportverenigingen hebben een specifiek aanbod voor bewoners in de wijk. **(Outcome)**
10. Uitwisseling en samenwerking tussen sportverenigingen, wijken en scholen is sterk verbeterd. **(Outcome)**
11. Kinderen en jongeren hebben kennis gemaakt met veel verschillende sporten. **(Outcome)**

12. Jongeren hebben via stageplaatsen kennis gemaakt met het sportwerkveld. **(Outcome)**
13. Betere sportvoorzieningen in de wijk. **(Outcome)**

Sport & School

In het 'Plan van Actie' van het programma 'Sport & School' staan negen indicatoren. Deze indicatoren zijn voornamelijk gericht op outcome.

De indicatoren voor het programma in de periode tot en met 2014 zijn als volgt omschreven:

1. Duidelijke afspraken tussen gemeente Haarlemmermeer en Sportservice, waarbij minimaal 80% van de gestelde resultaten wordt gerealiseerd. **(Throughput)**
2. Een duidelijk inzicht in (het aantal) activiteiten die jaarlijks worden gerealiseerd en ook jaarlijks na evaluatie kunnen worden bijgesteld. **(Output)**
3. Kinderen krijgen op school kwalitatief beter bewegingsonderwijs. **(Outcome)**
4. De motorische ontwikkeling van kinderen met een bewegachterstand is verbeterd. **(Outcome)**
5. Kinderen en jongeren sporten en bewegen meer. **(Outcome)**
6. Kinderen en jongeren hebben een gezondere leefstijl. **(Outcome)**
7. Uitwisseling en samenwerking tussen sportverenigingen, wijken en scholen is verbeterd. **(Outcome)**
8. Er is meer doorstroming naar sportverenigingen. Sportverenigingen hebben een specifiek aanbod voor jeugd en jongeren. **(Outcome)**
9. Kinderen hebben kennis gemaakt met veel verschillende sporten. **(Outcome)**

Verenigingsondersteuning

In het 'Plan van Actie' van het programma 'Verenigingsondersteuning' staan elf indicatoren waartoe de gekozen aanpak van Sportservice moet leiden. Een aantal indicatoren dat benoemd is, gaat in op de samenwerking met de gemeente en heeft daarmee betrekking op het proces (throughput). De belangrijkste output-indicatoren voor dit programma betreffen een loket waar sportverenigingen met vraagstukken terecht kunnen. Tot slot wordt er ook nog een aantal outcome-indicatoren benoemd.

De indicatoren voor 'Verenigingsondersteuning' in de periode tot en met 2014 zijn als volgt verwoord:

1. Duidelijke afspraken tussen gemeente Haarlemmermeer en Sportservice, waarbij minimaal 80% van de gestelde doelen wordt gerealiseerd. **(Throughput)**
2. Een duidelijk inzicht in (het aantal) activiteiten die jaarlijks worden gerealiseerd en ook jaarlijks na evaluatie kunnen worden bijgesteld. **(Output)**
3. De gemeente Haarlemmermeer behoudt de regie om vastgesteld beleid door Sportservice daadwerkelijk te laten realiseren. **(Throughput)**
4. Alle sportverenigingen hebben een loket waar ze met vraagstukken, met betrekking tot sport(beleid), direct terecht kunnen. **(Output)** Sportservice kan snel kortsluiten met de gemeente. **(Throughput)** Hiermee wordt de afstand tussen overheid en de verenigingen aanzienlijk verkleind.
5. Actuele thema's worden snel geagendeerd, zowel bij de sportverenigingen als bij de gemeente. **(Throughput)**
6. Sportverenigingen ontvangen direct ondersteuning bij vragen, problemen of veranderingen op diverse gebieden. **(Output)**

7. Uitwisseling en samenwerking tussen sportverenigingen, wijken en scholen is sterk verbeterd. **(Outcome)**
8. Er is uitgebreide data van en over sportverenigingen binnen de gemeente aanwezig, zodat dossierkennis wordt opgebouwd en up to date wordt gehouden. **(Output)**
9. Meer professionele sportverenigingen met een beleidsplan en meer financiële gezonde verenigingen. **(Outcome)**
10. Meer verenigingen die maatschappelijk betrokken zijn. **(Outcome)**
11. Heldere subsidieafspraken met de gemeente die in prestatieafspraken worden vastgelegd. **(Throughput)**

3.1.3 Meetbaarheid van indicatoren

Naast bovenstaande kern-indicatoren, vooral throughput- en outcome-indicatoren, heeft Sportservice in de ‘Plannen van Actie’ van de drie programma’s ook meer gekwantificeerde indicatoren opgenomen (vooral output-indicatoren) die ingaan op het aantal te organiseren activiteiten, het bereik van deze activiteiten en het aantal deelnemers per activiteit. In bijlage 1 is een overzicht van deze indicatoren opgenomen. In veel gevallen betreft het een meer concrete operationalisatie van de in de vorige paragraaf beschreven indicatoren. Om indicatoren goed te kunnen meten en om aan deze metingen conclusies te kunnen verbinden is het van belang dat de indicatoren SMART geformuleerd zijn. SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdsgebonden.

Er kan worden vastgesteld dat de indicatoren uit de ‘Plannen van Actie’ en het ‘Programma van Eisen’ niet in alle gevallen SMART geformuleerd zijn. De output-indicatoren in de ‘Plannen van Actie’ zijn uitgebreider en meer SMART geformuleerd dan in het ‘Programma van Eisen’. Het ‘Programma van Eisen’ geeft bijvoorbeeld als informatie-indicator ‘het aantal deelnemers per activiteit’. Er worden echter geen specifieke doelgroepen onderscheiden en er worden ook geen aantallen aan gekoppeld.

De throughput- en outcome-indicatoren die in de ‘Plannen van Actie’ zijn benoemd zijn veel minder SMART geformuleerd dan de output-indicatoren. Hierdoor zijn de throughput- en outcome-indicatoren niet direct meetbaar. Een voorbeeld is een indicator benoemd in het programma ‘Sport in de Wijk’: “Meer inwoners sporten en bewegen in de wijken waar sportbuurtwerk actief is”. Deze indicator is abstract geformuleerd. Het is niet duidelijk om welke inwoners het gaat (doelgroep), in welke wijk het plaatsvindt (aandachtswijk), vanaf welk moment de inwoners meer moeten zijn gaan sporten en bewegen (tijdgebonden) en hoeveel meer de inwoners moeten gaan sporten of bewegen. Een betere formulering zou kunnen zijn “In 2014 sport en beweegt 50% van de jeugd van 4 tot 12 jaar in de wijk Graan voor Visch waar sportbuurtwerk actief is”.

Wanneer de indicatoren goed SMART geformuleerd zijn kunnen verschillende wijzen van monitoring en evaluatie worden toegepast om de genoemde input-, throughput-, output- en outcome-indicatoren te kunnen meten. Kijkend naar de in de inleiding van dit hoofdstuk genoemde drie elementen van monitoring en evaluatie, kan geconstateerd worden dat de input- en output-indicatoren zich het best lenen voor registratie (zie paragraaf 3.2), de throughput-indicatoren voor procesbeschrijving (zie paragraaf 3.3) en de outcome-indicatoren voor effectmetingen.

3.2 Registratie (input- en output-indicatoren)

Om na te gaan of de beschreven input- en output-indicatoren gerealiseerd zijn is het belangrijk om een registratiesysteem op te zetten. Voor de input-indicatoren volstaat een registratie van de financiële en de personele inzet per onderdeel die ten behoeve van het ‘Programma van Eisen’ is gepleegd. Voor de output-indicatoren dient de registratie de verrichte werkzaamheden, gehouden activiteiten en het bereik van de activiteiten te omvatten.

Sinds 2012 houdt Sportservice bij welke prestaties er zijn geleverd en welke activiteiten er zijn uitgevoerd (output indicatoren). Met behulp van verschillende bestanden registreren de medewerkers bij Sportservice de activiteiten. Er worden vooral gegevens bijgehouden over aantal deelnemers, aantal beweegmomenten, aantal betrokken organisaties, aantal (vakantie)activiteiten, aantal bezoekers, aantal deelnemende scholen of klassen, aantal georganiseerde bijeenkomsten, aantal deelnemende verenigingen en het aantal ondersteunde verenigingen.

Daarnaast wordt in een bestand bijgehouden welke activiteiten de verschillende combinatiefunctionarissen uitvoeren en welk bereik zij hiermee hebben bij de doelgroep. Het gaat hier dan om activiteiten op de school, bij de sportvereniging en in de wijk.

Het huidige registratiesysteem is voldoende om op een goede wijze verantwoording af te kunnen leggen aan de gemeente over de output-indicatoren uit het ‘Programma van Eisen’. Dit neemt niet weg dat er een aantal aandachtspunten te benoemen is voor het registratiesysteem. Een eerste aandachtspunt voor de registratie is dat er afwisselend het aantal deelnemers of het aantal leerlingen en/of kinderen gemeten wordt. Het doel is met de activiteiten zoveel mogelijk verschillende leerlingen en/of kinderen bereiken. Dit pleit ervoor het aantal deelnemende leerlingen en/of kinderen te registreren. Echter in het kader van ‘sporten en bewegen een leven lang’ wil je dat de kinderen terugkomen naar de sportactiviteit. In dit geval gaat het er niet om zoveel mogelijk verschillende kinderen te bereiken, maar de kinderen te behouden. Dan zou dus het meten van deelnemers voldoende zijn. Het ligt aan de formulering van de doelstelling welke registratie op zijn plaats is, waarbij het wenselijk is om hier eenduidigheid in aan te brengen om onduidelijkheden in de registratie te vermijden. Ten tweede is het te overwegen om te bezien of een ander systeem meer geschikt is dan het op het moment gebruikte Excel®. Een kenmerk van monitoring is dat dit gestructureerd en structureel wordt uitgevoerd. Het is van belang dat de gegevens over prestaties en activiteiten ook de komende jaren (2013, 2014 en verder) door Sportservice worden verzameld. Als Sportservice de monitoring in de eigen werkwijze wil integreren kan zij nadenken over een andere manier van gegevens verzamelen. Dit zou bijvoorbeeld online kunnen gebeuren, waarmee gegevens dan automatisch worden toegevoegd aan één overkoepelend bestand.

3.3 Procesbeschrijving (throughput-indicatoren)

Naast het registreren van output-indicatoren is het voor Sportservice ook relevant om interne werkprocessen te beschrijven. Het beschrijven van werkprocessen zoals samenwerking en besluitvorming geeft inzicht in de vorderingen op de throughput-indicatoren uit de ‘Plannen van Actie’. Deze wijze van monitoring en evaluatie is geen vereiste voor Sportservice, omdat de throughput-indicatoren geen onderdeel vormen van het ‘Programma van Eisen’. Wel is het

nuttig om ook procesbeschrijvingen uit te voeren, om inzicht te creëren in hoe iets is aangepakt en om het mogelijk te maken eventuele knelpunten en/of succesfactoren te benoemen.

Sportservice beschrijft de werkprocessen (nog) niet op een systematische manier. Vanwege de meerwaarde die het kan hebben voor de (toekomstige) werkzaamheden van Sportservice, is het wel aan te raden om procesbeschrijving mee te nemen in de monitoring en evaluatie. Ondanks dat de procesbeschrijving geen vereiste is om op ene juiste wijze verantwoording af te leggen aan de gemeente. Voorbeelden die kunnen worden meegenomen in een werkbeschrijving zijn hoe de overlegstructuur met bijvoorbeeld de scholen eruit ziet, welke afspraken er zijn gemaakt over gezamenlijke activiteiten of welke afspraken er zijn over de samenwerkingsrelaties. Ook de frequentie van overleggen en de besluitvorming kan worden vastgelegd in de werkbeschrijving.

3.4 Effectmetingen (outcome-indicatoren)

Naast het registreren en beschrijven van werkprocessen en in- en output metingen is het goed om te meten op outcome-indicatoren (effecten) om erachter te komen wat de maatschappelijke effecten van het sportbeleid zijn (integratie, gezondheid, leefbaarheid etc.) of wat de effecten van activiteiten of projecten zijn. Bij een effectmeting wordt vaak gebruikt gemaakt van meerdere onderzoeken. Na een eerste onderzoek, de zogenoemde 0-meting om de basissituatie in beeld te brengen, wordt vervolgens op een moment na de interventie/activiteit/uitvoering van het beleidsprogramma een nameting of 1-meting gedaan. De opzet van de effectmeting is afhankelijk van de beoogde effecten die gemeten moeten worden. Het doen van effectmetingen is volgens het 'Programma van Eisen' geen taak van Sportservice. Wel vraagt de gemeente in het 'Programma van Eisen' voor de 'Verenigingsondersteuning' naar tevredenheid van verenigingen over de adviserende rol van Sportservice en de tevredenheid over de organisatie van verschillende bijeenkomsten georganiseerd door Sportservice. Hiervoor zijn tevredenheidsonderzoeken noodzakelijk. Deze onderzoeken kunnen weliswaar door Sportservice uitgevoerd worden, maar het is gebruikelijk dit door een niet- betrokken instantie zoals de gemeente of een onafhankelijke partij te laten doen.

Voor de verantwoording naar de gemeente is geen effectmeting noodzakelijk om outcome-indicatoren te evalueren. Daarnaast is het gelet op het ontbreken van een specifiek onderzoeksbudget, dat nodig is om dergelijke onderzoeken op te kunnen zetten, niet logisch dat Sportservice daar binnen de huidige taakstellingen in investeert. Verder is het gebruikelijk dat een gemeente zelf effectmetingen voor haar rekening neemt en opdracht geeft aan de eigen onderzoeksafdeling of een externe partij voor de uitvoering van bijvoorbeeld sportdeelname-onderzoek.

Sportservice is ambitieus en wil meer dan alleen registreren (tellen). Sportservice wil ook inzicht in wat de activiteiten die zij uitvoert opleveren, zij wil een verhaal kunnen vertellen over de opbrengsten van het werk. Voor de verenigingsondersteuning kan het dan gaan om meer zicht op de tevredenheid over de ondersteuning, om de mate waarin sportverenigingen sterker zijn geworden in Haarlemmermeer of in hoeverre zich verschuivingen in knelpunten hebben voorgedaan. Om hier meer inzicht in te verkrijgen is het interessant om aanvullend een Verenigingsmonitor uit te laten voeren als onderdeel van het onderzoeksprogramma (zie hoofdstuk 4). Hiermee wordt ook voldaan aan het punt in het 'Programma van Eisen' dat ingaat op tevredenheidsaspecten van de verenigingsondersteuning

Het zou tevens interessant zijn om, gezien de omvang van het project combinatiefunctionarissen, ook de effecten van de combinatiefunctionarissen als geheel te evalueren. Hiervoor zou er, naast het bijhouden van aantallen activiteiten en deelnemers, een aanvullend onderzoek kunnen worden gedaan naar het effect van de combinatiefunctionarissen (zie hoofdstuk 4).

Op dit moment voert Sportservice overigens al wel een evaluatie uit op de projecten GALM en de BuurtSportVereniging als onderdeel van het programma ‘Sport in de Wijk’ en zijn twee studenten een wijkscan aan het ontwikkelen.

GALM is een project om bewegingsparticipatie onder ouderen te bevorderen. Over de periode 2007-2011 verricht Sportservice een evaluatief onderzoek naar het GALM-project.

In deze evaluatie staan de ervaringen van de afgelopen jaren, inclusief aantallen deelnemers en mensen die nog sporten. Op basis van de resultaten van het onderzoek wordt er een plan van actie voor de periode 2012-2014 ontwikkeld.

Sportservice heeft het Verweij Jonker Instituut opdracht gegeven om de BuurtSportVereniging op effect te evalueren. De BuurtSportVereniging zet in op duurzame verankering van sport en spelaanbod in de wijken Graan voor Visch en Overbos/Bornholm. Buurtbewoners worden geactiveerd en begeleid bij het realiseren van het door hun gewenste sport- en spelaanbod. De evaluatie geeft inzicht in de bekendheid van de BuurtSportVereniging en haar sportactiviteiten bij buurtbewoners, ouders en kinderen. Ook geeft het onderzoek inzicht in het percentage kinderen dat lid is van de BuurtSportVereniging en de redenen waarom kinderen deelnemen en in de verbetering van leefbaarheid in de wijk (algemeen, contacten met anderen en sfeer).

Tot slot zijn er twee stagiaires bij Sportservice die begonnen zijn met een onderzoek naar de wijkscan. Het doel is om na te gaan aan welke criteria een wijkscan moet voldoen om de stand van zaken op sport- en beweeggebied van een wijk volledig in kaart te brengen. Als de wijkscan is ontwikkeld, in samenwerking met onder andere stakeholders, wordt de scan in minimaal twee wijken gebruikt om advies te kunnen geven over de knelpunten op dit terrein in de wijk. In juni 2012 zijn de resultaten hiervan bekend.

Voor zover bekend voert de gemeente op dit moment geen monitor of evaluatie uit om te meten op effecten van het sportbeleid. Hierbij kan gedacht worden aan bijvoorbeeld het monitoren op beweeggedrag van inwoners. In 2008 is door de gemeente een monitor uitgevoerd met de naam ‘Het sportlandschap van Haarlemmermeer’. Dit onderzoek gaf inzicht in het sportgedrag van de inwoners (kinderen, jongeren en volwassenen) van Haarlemmermeer. Het doel was om kennis over sportgedrag en sportbehoeften te verzamelen. Dit onderzoek is bij ons weten niet recent herhaald.

3.5 Conclusies en aanbevelingen

In deze slotparagraaf worden aan de hand van de onderzoeksvragen de conclusies en aanbevelingen ten aanzien van monitoring en evaluatie beschreven. Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag wordt deels teruggegrepen op het vorige hoofdstuk (zie paragraaf 2.3).

- 1) *Sluiten de indicatoren in de ‘Plannen van Actie’ van Sportservice aan op de indicatoren benoemd door de gemeente in het ‘Programma van Eisen’ en zijn deze indicatoren goed meetbaar?*

De indicatoren in de ‘Plannen van Actie’ van Sportservice sluiten goed aan op de indicatoren die door de gemeente in het ‘Programma van Eisen’ worden benoemd (ook al worden in de ‘Plannen van Actie’ en het ‘Programma van Eisen’ verschillende type indicatoren benoemd). Hierbij dient wel opgemerkt te worden dat het ‘Programma van Eisen’ minder uitgebreid is dan de ‘Plannen van Actie’, waarmee Sportservice indien zij de ‘Plannen van Actie’ geheel uitvoert meer doet dan waartoe zij contractueel verplicht is.

De indicatoren uit het ‘Programma van Eisen’ en in mindere mate de ‘Plannen van Actie’ zijn niet voldoende SMART geformuleerd. De output-indicatoren uit de ‘Plannen van Actie’ zijn goed te meten omdat deze SMART geformuleerd zijn. Echter de throughput- en outcome-indicatoren die benoemd zijn in de ‘Plannen van Actie’ moeten voordat deze gemeten kunnen worden meer SMART geformuleerd worden. Hierbij moet wel worden gezegd dat het voor Sportservice in het kader van de verantwoording naar de gemeente niet nodig is de ‘Plannen van Actie’ te evalueren. Sportservice hoeft voor de verantwoording naar de gemeente alleen te voldoen aan het ‘Programma van Eisen’.

- 2) *Hoe kan Sportservice de monitoring en evaluatie in de eigen werkwijze integreren zodat op een juiste wijze verantwoording aan de gemeente kan worden afgelegd over de uitgevoerde werkzaamheden en zodat inzichtelijk is in hoeverre is voldaan aan de eisen die door de gemeente zijn gesteld?*

Het ‘Programma van Eisen’ van de gemeente kent enkel input- en output-indicatoren die middels registratie inzichtelijk kunnen worden gemaakt. Dit houdt in dat Sportservice voor de verantwoording naar de gemeente kan volstaan met het meten op input- en output-indicatoren. Het huidige registratiesysteem van Sportservice biedt het hiertoe benodigde inzicht en is voldoende om op een juiste wijze verantwoording aan de gemeente te kunnen afleggen. Door met behulp van het huidige registratiesysteem te monitoren en rapporteren op de input- en output-indicatoren die zijn beschreven in het ‘Programma van Eisen’ van de gemeente en in de subsidieaanvraag 2012 van Sportservice, voldoet Sportservice aan de eisen die door de gemeente zijn gesteld. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat de gemeente in het ‘Programma van Eisen’ binnen de ‘Verenigingsondersteuning’ twee indicatoren heeft genoemd met betrekking tot de tevredenheid van verenigingen over de adviserende rol en bijeenkomsten georganiseerd door Sportservice. Op dit moment is daar nog geen zicht op. Met behulp van een kort evaluatieformulier voor de verenigingen over deze tevredenheid kan Sportservice ook hierover verantwoording afleggen naar de gemeente.

- 3) *Welke monitoring en evaluatie, die van meerwaarde is voor de gemeente Haarlemmermeer of voor de werkzaamheden van Sportservice, kan Sportservice aanvullend uitvoeren?*

Aanvullend op het huidige registratiesysteem kan procesbeschrijving en effectmeting van meerwaarde zijn voor Sportservice en voor de gemeente Haarlemmermeer. Hiermee wordt inzicht verkregen in de uitkomsten op de throughput- en outcome-indicatoren. Het is voor Sportservice interessant om deze indicatoren beschreven in de ‘Plannen van Actie’ te evalueren, ook al is het geen vereiste vanuit de gemeente. De resultaten van een evaluatie kan Sportservice gebruiken om hun eigen bedrijfsvoering te verbeteren.

Het op een systematische wijze bijhouden van procesbeschrijvingen om inzicht te houden in de throughput-indicatoren kan gezien worden als een onderdeel van de reguliere werkzaamheden van Sportservice. Het monitoren van outcome-indicatoren is normaliter meer een taak voor de

gemeente en niet specifiek voor Sportservice, maar Sportservice kan op dit punt wel voorstellen ontwikkelen waar zij zelf of de gemeente bij gebaat is en deze voorleggen ter goedkeuring/financiering.

In de monitor van Sportservice wordt er onderscheid gemaakt tussen de activiteiten die de combinatiefunctionarissen uitvoeren op het gebied van wijk, school en vereniging. Hiermee kan er goed aangegeven worden waar de combinatiefunctionarissen actief zijn. Ook in het 'Programma van Eisen' worden bij de domeinen wijk, school en verenigingen de combinatiefuncties apart benoemd. Aanvullend zou het natuurlijk interessant zijn om ook de effecten van de combinatiefunctionarissen als geheel te evalueren. Hiervoor zou er, naast het bijhouden van aantallen activiteiten en deelnemers, een aanvullend onderzoek kunnen worden gedaan naar het effect van de combinatiefunctionarissen (zie hoofdstuk 4).

Om meer inzicht te verkrijgen in onder andere tevredenheid van verenigingen, maar ook in de mate waarin verenigingen sterker zijn geworden of in hoeverre knelpunten zijn verschoven is het interessant om aanvullend een Verenigingsmonitor uit te voeren (zie hoofdstuk 4).

Daarnaast kan het inzetten van stagiaires op relevante onderwerpen, zoals momenteel de wijkscan, bijdragen aan meer inzicht in uitkomsten van de werkzaamheden van Sportservice. Deze activiteiten, evenals de huidige twee effectmetingen voor GALM en BuurtSportVerenigingen dragen bij aan de positie van Sportservice en bieden Sportservice inzicht in de succes- en faalfactoren van hun werkzaamheden.

Tot slot dient opgemerkt te worden dat de effectmetingen geen onderdeel vormen van de taakstelling van Sportservice. Hierdoor is het moeilijk om financiële middelen vrij te maken voor deze effectmetingen. Het is gewenst om indien Sportservice ambities heeft om meer effectmetingen uit te (laten) voeren, in toekomstige subsidieaanvragen bij de gemeente een aparte post voor monitoring en evaluatie in de begroting op te nemen.

4. Onderzoeksprogramma 2012-2014

In vorige hoofdstuk is antwoord gegeven op de onderzoeksvragen van dit onderzoek. In dit laatste hoofdstuk volgt een uitgewerkt onderzoeksprogramma 2012-2014. In dit onderzoeksprogramma is dezelfde driedeling gehanteerd als in het vorige hoofdstuk: registratie, procesbeschrijving en effectmeting. Per onderdeel wordt aangegeven wat aan monitoring en evaluatie gewenst is als onderdeel van het onderzoeksprogramma, met de bijbehorende kosten.

4.1 Registratie

Het is gewenst om het huidig registratiesysteem voort te zetten. Hierbij moet op basis van de geformuleerde indicatoren een bewuste keuze gemaakt worden voor het consequent registreren van het aantal deelnemers of het aantal unieke deelnemers (of er moet bewust gekozen worden voor het consequent registreren van beiden). Daarnaast valt het voor Sportservice te overwegen om de mogelijkheden te bekijken voor een meer geautomatiseerd systeem, waarbij online nieuwe gegevens aan één centrale database kunnen worden toegevoegd.

4.2 Procesbeschrijving

Sportservice doet er goed aan om procesbeschrijvingen in te voeren, zodat op een gestructureerde wijze informatie wordt verkregen over de throughput-indicatoren uit de 'Plannen van Actie'. Dit overzicht van werkprocessen kan bestaan uit losse tekstdocumenten die per project of centraal gearchiveerd worden.

4.3 Effectmeting

Naast het tellen heeft Sportservice ook aangegeven meer te willen vertellen op basis van inzichten uit effectmetingen. Dit is niet direct nodig voor de verantwoording naar de gemeente, maar sluit aan bij de ambitie van Sportservice. Extra onderzoek geeft meer inzicht in de effecten van de werkzaamheden van Sportservice.

Sportservice voert in het kader van de drie programma's 'Sport in de Wijk', 'Sport & School' en 'Verenigingsondersteuning' een heleboel verschillende projecten en activiteiten uit. Twee van die projecten zijn het GALM-project en de BuurtSportVereniging. Deze projecten worden reeds door Sportservice zelf of door een externe organisatie geëvalueerd. Het is goed dat Sportservice naast het monitoren van outputgegevens ook evaluaties uitvoert of laat uitvoeren van specifieke projecten. Het is aan te bevelen dit in de aankomende jaren ook incidenteel te blijven doen. Alleen de projecten die kernbeleid zijn van Sportservice en die de aankomende jaren nog doorgang vinden zouden geëvalueerd moeten worden. Bij het evalueren van de projecten moet er rekening gehouden worden met het feit dat er niet alleen kwantitatieve gegevens maar ook kwalitatieve gegevens verzameld moeten worden.

Sportservice doet er goed aan om de huidige evaluatieonderzoeken binnen losse projecten in stand te houden en bij toekomstige projecten te proberen apart budget voor monitoring en evaluatie op te nemen in de projectbegroting. Daarnaast is het wenselijk om jaarlijks gebruik te maken van één of twee studenten die als afstudeeronderzoek een effectmeting verrichten voor Sportservice.

Verder is het te overwegen om gelet op de importantie van verenigingsondersteuning, de combinatiefunctionaris, inzet in de wijk en gemeentelijke sportdeelname om onderstaande monitoren en evaluaties te benutten. Aan deze instrumenten zijn wel extra kosten verbonden die niet binnen de huidige begroting van Sportservice te financieren zijn.

4.3.1 Verenigingsmonitor

Om de infrastructuur van de sportverenigingen te versterken zet Sportservice in op verschillende activiteiten. Zo is Sportservice voor verenigingen het eerste aanspreekpunt met betrekking tot advisering over gemeentelijk sportbeleid. Actuele sportthema's worden door Sportservice op de sportagenda gezet en met verenigingen en gemeente besproken. Daarbij heeft Sportservice een belangrijke ondersteunende rol naar sportverenigingen toe.

Om na te gaan of de infrastructuur van de sportverenigingen versterkt is wordt geadviseerd om een Lokale Verenigingsmonitor uit te voeren. Hierin zou ook de tevredenheid van verenigingen nagevraagd kunnen worden. De Lokale Verenigingsmonitor is gebaseerd op de Landelijke Verenigingsmonitor, waarmee sinds 2000 jaarlijks de stand van zaken bij Nederlandse sportverenigingen in beeld wordt gebracht. De resultaten kunnen worden gebruikt voor het evalueren van het sportbeleid maar bieden ook een fundament voor nieuw sportbeleid.

Landelijke Verenigingsmonitor

De Landelijke Verenigingsmonitor bestaat uit een uitgebreide vragenlijst die de stand van zaken in de verenigingen in beeld brengt. Om de drie jaar wordt deze volledige verenigingsmonitor afgenomen bij de verenigingen van het Verenigingspanel.

Op basis van de uitgebreide verenigingsmonitor is een verkorte versie, de verenigingsmonitor-basis samengesteld. Deze verkorte lijst wordt jaarlijks afgenomen. Het basisdeel gaat in op thema's zoals algemene kenmerken, leden en activiteiten, organisatie en beleid, kader en financiën. Naast deze verenigingsmonitor-basis worden jaarlijks wisselende thema's bevraagd. In de afgelopen jaren zijn thema's aan de orde geweest zoals maatschappelijke stage in de sport, belastingvrije vrijwilligersvergoeding, sport en discriminatie, sport en gezondheid, impact van de economische recessie in de sportvereniging en de maatschappelijke rol van sportverenigingen.

Lokale Verenigingsmonitor

Om inzicht te bieden in de stand van zaken bij sportverenigingen in Haarlemmermeer wordt aanbevolen een Lokale Verenigingsmonitor uit te voeren. Hierbij kunnen eigen vragen worden toegevoegd, zonder afhankelijk te zijn van het moment waarop de landelijke onderzoeken worden uitgevoerd. De monitor bevat een basisvragenlijst van ongeveer 15-20 vragen. In de basisvragenlijst is kort aandacht voor de, beleidsmatig, meest relevante zaken op lokaal niveau: het ledenbestand, de knelpunten voor de vereniging, beleid, financiën, het (vrijwilligers)kader en accommodatie(s).

Naast de basisvragenlijst is het mogelijk om aan de lokale monitor één of enkele aanvullende of verdiepende (reeds ontwikkelde) modules toe te voegen. Ook is dus het mogelijk om naast de reeds ontwikkelde modules een eigen vragenblok samen te stellen over onderwerpen waar Sportservice nog extra in is geïnteresseerd.

Werkwijze

In overleg wordt de basismodule van de Lokale Verenigingsmonitor aangevuld met

gewenste modules en/of eigen vragen. De samengestelde vragenlijst voor de Lokale Verenigingsmonitor wordt in de vorm van een webenquête opgezet. Sportservice zorgt voor een compleet overzicht van alle lokale sportverenigingen en hun contactgegevens. Daarnaast zorgt Sportservice voor publiciteit rondom het onderzoek en vestigt zij de aandacht van de sportverenigingen op het onderzoek, voor een hoge respons.

Daar waar mogelijk worden de resultaten vergeleken met landelijke gegevens. Indien voldoende gemeenten een lokale monitor uitvoeren is vergelijking met gemeenten van gelijke omvang of in dezelfde regio mogelijk. De Verenigingsmonitor kan afhankelijk van de verantwoordingscyclus en gekozen opzet van de monitor één keer in de twee of drie jaar worden afgenomen.

Begroting

De kosten voor een Lokale Verenigingsmonitor, uitgaande van uitnodiging van verenigingen per email en gebruikmaking van de basismodule, bedragen ongeveer 4.500 euro. Per aanvullende of verdiepende module die Sportservice wil toevoegen aan de basismodule geldt een meerprijs van ongeveer 1.500 euro. Ook het toevoegen van een eigen vragenset bedraagt ongeveer 1.500 euro. De set met vragen van deze modules worden voor dit bedrag geanalyseerd en de antwoorden gerapporteerd. De bedragen zijn exclusief BTW.

4.3.2 Combinatiefuncties

De combinatiefuncties worden door Sportservice binnen de drie verschillende programma's ingezet. De combinatiefuncties worden ingezet bij sportverenigingen ter ondersteuning van de verenigingen en leggen een verbinding tussen verenigingen en de wijk en/of school. Daarnaast zijn er combinatiefuncties actief op scholen. De combinatiefunctionarissen verzorgen een dagelijks sport- en beweegaanbod op, rond en na schooltijd. Combinatiefunctionarissen in de wijk zorgen in samenwerking met de sportbuurtwerkers voor verschillende extra activiteiten in de wijk en betrekken daarbij de scholen en sportverenigingen.

De inzet op combinatiefuncties is groot en het is mede daarom interessant om de effecten van deze inzet in beeld te kunnen brengen.

Het Mulier Instituut heeft ervaring met de evaluatie van de effectiviteit van het inzetten van combinatiefunctionarissen in verschillende gemeenten in Nederland. Met behulp van vragenlijsten werd bij verschillende doelgroepen (combinatiefunctionarissen, scholen en sportverenigingen, deelnemers) inzicht verkregen in hoeverre de doelstellingen die voor de combinatiefuncties waren geformuleerd waren behaald. Om meer in te gaan op het proces rondom de impuls combinatiefunctionarissen werden er ook interviews gehouden met de betrokkenen zoals hierboven genoemd.

Om de inzet van de combinatiefuncties in Haarlemmermeer te evalueren kan een zelfde soort onderzoek voor Sportservice opgezet worden. Hierbij kunnen de ervaringen die zijn opgedaan tijdens de landelijke evaluatie van de effectiviteit van het inzetten van combinatiefunctionarissen gebruikt worden.

In deze evaluatie is het van belang om niet alleen maar gericht te zijn op output- en outcome-indicatoren. Er zal ook aandacht moeten zijn voor het implementatieproces (throughput). Door naast combinatiefunctionarissen ook scholen en sportverenigingen te betrekken kan er ook op een ander niveau gekeken worden naar de effecten van de combinatiefuncties.

Begroting

De kosten voor een onderzoek naar het effect van de combinatiefunctionaris is altijd afhankelijk van de grootte van het onderzoek (hoeveelheid vragenlijsten, hoeveelheid interviews). De kosten voor zo'n onderzoek kunnen op basis van ervaring geschat worden op ongeveer 8.000 euro. De bedrag is exclusief BTW.

4.3.3 Buurtscan

Om dit moment wordt onder regie van NISB een landelijke buurtscan ontwikkeld. De buurtscan zal ingaan op gegevens over de buurt maar ook op de wensen van de bewoners. Er kan met de scan inzicht worden verkregen in demografische ontwikkelingen, sportdeelname, gezondheid, veiligheid en accommodatiegebruik in de buurt. Maar met behulp van de scan wordt er ook inzichtelijk gemaakt hoe de beschikbaarheid, toegankelijkheid en kwaliteit van de accommodaties is. Naar verwachting is de buurtscan in april of mei 2012 gereed. Voor Sportservice is het mogelijk gebruik te maken van de buurtscan die landelijk ontwikkeld is, waarbij de uitkomsten van de wijkscan die de twee stagiaires hebben ontwikkeld goed van pas kunnen komen.

Begroting

De kosten hiervoor zullen afhankelijk zijn van de ontwikkelingen van de landelijke buurtscan. Op dit moment werken twee stagiaires bij Sportservice aan de wijkscan. Het inzetten van stagiaires voor verschillende projecten kan kostenbesparend zijn en kan door Sportservice misschien vaker gedaan worden.

4.3.4 SportersMonitor - Richtlijn Sportdeelname Onderzoek

Het is aan te bevelen om outcome-indicatoren zoals het percentage volwassenen en kinderen dat aan de beweegnorm voldoet of het percentage volwassenen en kinderen dat deelneemt aan sport te monitoren. Hiervoor zou een SportersMonitor uitgevoerd kunnen worden gebruik makend van de Richtlijn Sportdeelname Onderzoek. Door een steekproef van voldoende omvang te selecteren voor het onderzoek is het mogelijk om in de analyse de sportdeelname per wijk te berekenen en in de gemeente Haarlemmermeer in zijn geheel. Hoewel dit interessant is, is dit niet een monitoractiviteit die op zijn plek is bij Sportservice omdat het haar werkzaamheden overstijgt. Wel kan Sportservice de gemeente stimuleren en enthousiasmeren om een dergelijk onderzoek uit te voeren. In 2008 heeft de gemeente een dergelijk onderzoek uitgevoerd onder de naam 'Sportlandschap'. Voor een goede sturing op de uitvoering van het sportbeleid en besluitvorming over het continueren of bijstellen van het huidige beleid is de gemeente gebaat bij recente cijfers over sportdeelname en beweggedrag. Het herhalen van het onderzoek uit 2008 in 2012 ligt daarom voor de hand. Eventueel kan Sportservice hieraan meewerken en de mogelijkheid te baat nemen om enkele vragen toe te voegen aan het onderzoek die aansluiten bij de eigen indicatoren uit de 'Plannen van Actie'.

Bijlage 1: Output-indicatoren PvA per programma

Output-indicatoren programma ‘Sport in de Wijk’

Onderdeel	Aantallen en/of gerealiseerd per jaar			
	2011	2012	2013	2014
1. Sportbuurtwerk prioritaire wijken				
Sportactiviteiten (7 sport act. per week 5% toename per jaar)	301	316	332	348
Deelnemers doelgroep 4 t/m 12 jr. (gemiddeld 19 deelnemers per sportact. x 5 sportact)	4085	4289	4503	4728
Deelnemers doelgroep 12 t/m 18 jr. (gemiddeld 18 deelnemers per sportact. x 1 sportact.)	774	813	854	897
Deelnemers doelgroep 18 t/m 55 jr. (gemiddeld 10 deelnemers per sportact. x 1 sportact.)	-	430	452	474
Deelnemers doelgroep 55+ (gemiddeld 11 deelnemers per sportact. x 1 sportact.)	437	459	482	506
Betrokken sportorganisaties	6	6	7	7
2. Sportbuurtwerk overige wijken				
Sportactiviteiten (3 sport act. per week x 43 weken. 5% toename per jaar)	129	135	142	149
Deelnemers doelgroep 4 t/m 12 jr. (gemiddeld 19 deelnemers per sportact. x 2 sportact)	1634	1716	1801	1891
Deelnemers doelgroep 12 t/m 18 jr. (gemiddeld 19 deelnemers per sportact. x 1 sportact.)	817	858	901	946
Deelnemers doelgroep 18 t/m 55 jr. (gemiddeld 10 deelnemers per sportact. x 1 sportact.)	-	430	452	474
Deelnemers doelgroep 55+. (gemiddeld 10 deelnemers per sportact. x 1 sportact.)	-	430	452	474
Betrokken sportorganisaties	4	4	5	5
3. BuurtSportvereniging				
BuurtSportVerenigingen	2	2	2	2
Sportactiviteiten (19 sport act. per week x 43 weken 5% toename per jaar)	817	858	901	946
Deelnemers doelgroep 4 t/m 12 jr. (gemiddeld 20 deelnemers per sportact. x 13 sportact.)	11180	11739	12326	12942
Deelnemers doelgroep 12 t/m 18 jr. (gemiddeld 20 deelnemers per sportact. x 4 sportact.)	3440	3612	3793	3983
Deelnemers doelgroep 18 t/m 55 jr. (gemiddeld 20 deelnemers per sportact. x 2 sportact)	1720	1806	1896	1991
Deelnemers doelgroep 55+. (gemiddeld 10 deelnemers per sportact. x 2 sportact.)	-	860	903	948
Betrokken sportorganisaties	12	14	16	18
Buurtbewoners geparticipeerd bij coördinatie van sport-	2	3	4	5

Onderdeel	Aantallen en/of gerealiseerd per jaar			
	2011	2012	2013	2014
en spelactiviteiten				
Buurtbewoners geparticipeerd bij uitvoering sport- en spelactiviteiten	4	6	8	10
4. Evenementen in de wijk en vakantieactiviteiten				
Evenementen <i>(uitgevoerd door sportbuurtwerkers en combinatiefunctionarissen)</i>	21	21	21	21
Vakantieactiviteiten <i>(uitgevoerd door sportbuurtwerkers en combinatiefunctionarissen)</i>	28	28	28	28
5. Combinatiefuncties				
Sportactiviteiten <i>(13 cfers x 10 sportact in de wijk)</i>	130	130	130	130
Deelnemers doelgroep 4 t/m 18 <i>(gemiddeld 16 deelnemers per sportact. x aantal sportact. per jaar)</i>	2600	2600	2600	2600
6. Erbij Horen				
Sportactiviteiten	64	86	86	86
Deelnemers	960	1290	1290	1290
7. GALM				
Onderzoek en adviesrapport	X			
Aantal groepen die aan wekelijkse activiteiten deelnemen	6	7	7	8
Aantal deelnemers aan de structurele activiteiten	120	140	140	160
Aantal testen per jaar	3	4	4	4
Aantal deelnemers aan de test	500	550	550	600
8. Allochtonen				
Sportactiviteiten <i>(stijging: per jaar komt er 1 act. per week bij x 43 weken = het aantal act per jaar)</i>	129	172	215	258
Deelnemers doelgroep 4 t/m 80 <i>(gemiddeld 20 deelnemers per sportact.)</i>	2580	3440	4300	5160
9. Leerwerkbedrijf				
Aantal stagiaires	4	5	6	7
10. Monitoren				
Aantal momenten van monitoring	5	5	5	5

Output-indicatoren programma 'Sport & School'

Onderdeel	Aantallen en/of gerealiseerd per jaar			
	2011	2012	2013	2014
1. Coaching en scholing vakleerkrachten				
Lesmethode bewegingsonderwijs ontworpen	X			
Scholen die methode hebben ingevoerd	-	6	10	15
Vakleerkrachten gecoacht/bijgeschoold VO/PO (Nu 40 PO en 29 VO vakleerkrachten werkzaam)	60	60	60	60
Scholen begeleid op kleutergym	6	6	6	6
2. Invoering leerlingvolgsysteem (LVS)				
Leerlingvolgsysteem ontwikkeld	X			
Scholen met LVS	-	5	20	Alle
3. Advisering accommodatie				
Advies inrichting en gebruik schoolplein	6	6	6	6
Advies (her)inrichting binnenaccommodatie gemeente (op basis van vraag)	x	x	x	x
4. MRT				
Gevoerde oudergesprekken	160	160	160	160
Afgenomen motorische testen	160	160	160	160
Deelnemende kinderen groepslessen na schooltijd	80	80	80	80
Deelnemende scholen aan oefenprogramma onder schooltijd	5	5	8	11
Deelnemende scholen aan oefenprogramma en groepslessen onder schooltijd	-	-	1	2
Presentaties op scholen over MRT	4	5	5	5
5. ClubExtra				
Deelnemende kinderen aan groepslessen na schooltijd	18	24	32	36
Deelnemende kinderen aan groepsles onder schooltijd	-	6	8	10
6. Obelixitas				
Deelnemende kinderen	24	24	27	30
7. Sport Matcht School				
Aantal matches	228	230	240	250
Aantal deelnemende scholen PO	18	20	22	24
Aantal deelnemende scholen VO	4	4	4	4
8. Alle leerlingen actief				
Gestarte VMBO-scholen	-	1	2	4
Deelnemende leerlingen aan fittesten = afhankelijk van aantal 1° jaars leerlingen	100	100	200	
Deelnemende leerlingen aan gesprekken / sportaanbod	20	20	40	
9. Bewegen onder schooltijd				
Behoefte peiling in PO en SO	x			
Scholen waar de lespakketten zijn uitgezet	-	3	6	6
10. JeugdSportPas (JSP)				

Onderdeel	Aantallen en/of gerealiseerd per jaar			
	2011	2012	2013	2014
Deelnemende scholen PO	66	66	66	66
Deelnemende sportaanbieders	50	50	50	50
Kennismakingstrainingen	300	300	300	300
Deelnemende kinderen	2100	2200	2300	2400
Onderzoek kennismakingslessen in VO			x	
11. Schoolsporttoernooien				
Toernooien PO	23	23	23	23
Toernooien VO door consultant bewegingsonderwijs	1	2	3	3
Deelnemende kinderen PO	14000	14000	14000	14000
Deelnemende kinderen VO	70	140	200	240
12. Evenementen				
Deelnemende kinderen	9000	9500	10000	12000
13. On te move				
Gestarte scholen	8	8	8	8
Scholen die nazorg hebben gekregen	2	3	3	3
Aantal deelnemers G6OTM en SOTM	715	715	715	715
14. Combinatiefuncties PO				
Deelnemende scholeneilanden	5	6	7	7
Sportactiviteiten	400	500	600	600
15. Combinatiefuncties sportclinics				
Scholen PO en VO die gebruik maken van clinics	20	25	30	40
Clinics in PO	180	200	210	220
Clinics in VO	40	45	50	50

Output-indicatoren programma ‘Verenigingsondersteuning’

Onderdeel	Aantallen gerealiseerd per jaar			
	2011	2012	2013	2014
Klankbordwerkgroep				
Opzetten klankbordwerkgroep	X			
Bijeenkomst klankbordwerkgroep	1	4	4	4
Bezoek verenigingen ter ondersteuning				
Proactief bezoek sportvereniging	10	10	10	10
Bijstaan op verzoek	20	20	20	20
Bijeenkomsten				
Aantal bijeenkomsten	2	2	2	2
Minimaal aantal verenigingen per keer	20	20	20	20
Consultancy en mediation				
Maximaal aantal uren besteed	50	50	50	50
Database				
Opstellen plan van eisen	X			
Inrichting database	X			
Onderhoud inhoud database	X	X	X	X
Gespecialiseerde (beleids) ondersteuning genoemd aanbod 2011. Bij gebleken succes wordt dit herhaald of vervangen door een die meer voldoet aan de vraag.				
Cursus Meer Vrijwilligers in Kortere Tijd	1	1	1	1
Workshop sponsorbeleid	1	1	1	1
Aantal verenigingen ondersteuning sponsorbeleid	3	3	3	3
Cursus ‘Kanjers in de sport’	1	1	1	1
Aantal vereniging die juridische ondersteuning krijgen	3	3	3	3
Aantal verenigingen dat ondersteund wordt op technisch beleid ³	2	2	2	2
Visie c.q. beleidsplan				
Aantal verenigingen dat ondersteund wordt	3	3	3	3
Accommodatiescan				
Aantal scans	3	3	3	3
BTW model				
Ondersteuning aan verenigingen	1	3	3	3
Combinatiefuncties				
Aantal vereniging dat gebruik maakt van de inzet van combinatiefunctionarissen	20	20	20	20

³ Technisch beleid is primaire de verantwoordelijkheid voor sportbonden. Maar door de komst van de combinatiefunctionaris heeft Sportservice ook een rol mbt technisch beleid.

Onderdeel	Aantallen			
	gerealiseerd per jaar			
WhoZnext				
Aantal WhoZnext teams (gemiddelde)	4	4		
Uitgevoerde activiteiten WhoZnext teams	6	6		
Maatschappelijke stage				
Aantal stageplaatsen	120			